

Efterretninger om Abraham Lehn, den Yngre, og hans Slægt,

af

Jul. Schade,

Cand. theol.

Forerindring.

Det er sædvanligt, at den historiske Kritik anvendes paa Gienstande af større Omfang og Betydning, end Privatmands Levnet, der ikke have taget activ Deel i den politiske Verdens Bevægelser, og hverken i Statsstienesten eller i Literaturhistorien vundet noget ualmindeligt Navn. Dog kan det stee, at ogsaa en saadan Mand's Liv og Levnet frembyder Omstændigheder, som enten i sig selv, eller ved Forbindelse med andre Begivenheder, kunne blive overleverede til Efterkommeres Erindring i et falskt eller uklart Lys; og enhver Bestræbelse og Forskning, hvorved det lykkes at sætte saadanne Omstændigheder i den sande, historiske Belysning, vil have sin Fortieneste, om dennes Kreds endog ikke skulde naae udenfor Personalhistorien. Det er overhovedet en Egenkab, som er fælles for al Tilveiebringelse af historisk Sandhed, for enhver Afføring af den ufortient hævdede Jordom, eller den forplantede Bildfarelse, at den har en tilfredsstillende Løn i sig selv; og naar vi blive staaende ved det Tilfælde, som her frembyder sig, da vil Enhver rigtigt dommende Læser let komme til Overbeviisning om, at det, at opklare og modbevise urigtige Beretninger og falske Forudsætninger, der i meer end to Menneskealder have været antagne for paalidelig Sandhed, hvor det, saaledes som her, gielder en brav og hæderlig Mand's Levnet og Personlighed: er et Foretagende, der ikke mangler sin Fortieneste; saameget mindre, naar derved tillige gives Anledning til nærmere at oplyse andre biographiske Data, vedkommende denne Mand og hans Slægt.

Det er bekendt nok, at siden den upaalidelige C. P. Roth's mangelfulde Levnetsbeskrivelse af Torbenstiold førstegang udkom (1750) — har

man antaget det for et historisk Factum, at Admiralen, da han i September 1720 forlod Danmark, for at gjøre en Udenlandsreise, havde en ung Mand i Følge med sig, der var „den eneste Søn af Tordenskiolds Bert, den rige Abraham Lehn“: at Faderen havde anmodet Admiralen om at tage ham under sin Opføgt; og at Tabet af en uuaadelig Pengesum, som den unge Lehn led i Hamborg, ved at komme i Kast med Spilleren Staël og dennes Selskab, blev en middelbar Karsag til den Duel, hvori Staël dræbte, eller snarere myrbede Tordenskiold. Denne af Nothe, efter løse og tildeels reent ugrundede Rygter, 30 Aar efter Tordenskiolds Død optagne, halvsande, eller med Tilfættninger udsmykkede Fortælling, er fra hans Bog gaaet over i ethvert sildigere Skrift, hvori Tordenskiold og hans beklagelige Dødsanledning eller Dødsmaade ere blevne fortalte. Man har endog bragt Begivenheden, med dens opdigtede og tildigtede Omstændigheder, paa Skuepladsen, hvor den Paagældende er bleven fremstillet i det ufordeelagtigste Lys, og som det aldeles Modsatte af hvad hans Levnet viser, at han i Virkeligheden har været.

Uden Hensyn til, at ogsaa et Punkt i Tordenskiolds Levnet er blevet oplyst, vil man ei kunne andet end interessere sig for de biographiske Efterretninger, der nedenfor meddeles om i den alle Skrifter over hiin navnkundige Søkriger forekommende Lehn; hvori hans Egenskaber og ædle Charakter fremstilles i deres rigtige Lys, og hvori de fikke historiske og de sandsynlige Omstændigheder ved hans og hans Faders Forhold til Tordenskiold afsløres fra de af Rygtet og Sagnet opdigtede. Overhovedet er det heller ikke uinteressant i dette Exempel at erfare, hvorledes et Sagn i en saa ny Tid, som i den første Halvdeel og Midten af det 18de Aarhundrede, kan danne, udvikle sig, og tage Plads i Historien. Noget besynderlig maa den Omstændighed forekomme, at da Lehn ikke blot levede da Nothes Bog udkom, men endnu 7 Aar derefter, han dog ikke kunde faae i Sinde offentlig at modsiges det Falske i de fortalte Omstændigheder, og oplyse Sagens factiske Sammenhæng. Det forklarer sig uden Tvivl deels af Mandens Charakter, da han overhovedet synes at have været mere Eftter af ubemærket Stilhed, end af noget Slags Opføgt; deels i den for ham høist ubehagelige Erindring om den virkelige Hændelse, som ogsaa vor Fors. antager at være overgaaet Lehn i Hamborg, og om Forbindelsen, hvori den tilfældigviis kom til Tordenskiolds paafølgende Stiebne.

Det var nogle, af Hr. Secretair A. E. Boye i A. 1839, med Hensyn til en Bearbejdelse af Tordenskiolds Levnet, i det Rosenørn-Lehn'ske Familie-Archiv foretagne Undersøgelser, der have givet Hr. Cand. Schade den første Anledning til at samle de her meddelte biographiske Efterretninger. Disse udkom, udgivne af Hr. Boye, 1839 i Trykken, men kun som Manuskript; (hvor et her udeladt Tillæg indeholder en noget omstændeligere Fortegnelse over Manuskripterne i det Berrisgaardske Bibliothek.)

Der fremkomme disse Efterretninger paa ny giennemseende af Forfatteren, og med ikke faa Rettelser, Tillæg og Forandringer. Det kan endnu bemærkes at nogle Resultater af den rigtigere Oplysning om Forholdet imellem Abr. Lehn og Tordenstiold synes at være meddeelte Hr. Cand. S. Bohr, Forfatter af en 1839 udkommen Levnetsbeskrivelse af Tordenstiold; da han der S. 164 og 165 beretter Tordenstiolds og Lehns Forhold, og begges Ophold i Hamborg, paa een fra den hos Rothe og Andre forekommende Fortælling, noget forsiellige Maade.

Den 26de Mai 1840.

C. Mølbech.

Den tidligste Person af den Lehn'ske Familie, om hvem sikkre Efterretninger kunne tilveiebringes, er Johan Lehn. Han skal, tilligemed en Nicolai Edinger, under Trediveaarskrigen være udvandret fra Tydskland og draget til Danmark, hvor de begge nedsatte sig som Vinhandlere i Kiøbenhavn. Naar dette er skeet, kunne vi ikke bestemt angive; men Johan Lehn var allerede Borger og Vinhandler i Kiøbenhavn i Febr. 1640, da han købte et Gravsted i St. Petri Kirke til sin Svigerfader Rolant v. Dickelen, som maa være kommen hertil fra Holland. Nicolai Edinger blev siden tillige Raadmand, Forstander og derpaa „Nestester“ ved St. Petri Kirke. Den 2den Juni 1533 havde han i Amsterdam giftet sig med Sara v. Dickelen, og havde med hende 10 Børn hvoraf de 6 (3 Sønner og 3 Døttre) døde tidligt; af de øvrige 2 Sønner og 2 Døttre er kun den næstældste Søn, Abraham Lehn den ældre, født den 20 August 1643 i Kiøbenhavn, os senere bekendt. Han lagde sig først efter Studeringer, men afbrudt heri ved Krigsaarene 1658—60, hengav han sig til sin Faders Bestilling, Vinhandelen; og efterat han, for at lære denne, i flere Aar havde opholdt sig i Holland og Tydskland, og derpaa gjort flere Handelsrejser, vendte han 1672 for bestandig tilbage til Kiøbenhavn, hvor han i Begyndelsen deltog i Faderens Handel, indtil han

nedsatte sig selv som Vilmhandler og Kjøbmand. Han blev siden tillige Directeur ved det ostindiske Compagnie, Forstander og derpaa „Altesteser“ ved St. Petri Kirke, og en af Stadens to og tredive Mænd. Den 19 Febr. 1673 havde han ægtet Karen Hesselberg (født 28 Mai 1647), der døde den 28 Nov. s. A., efterat hun havde født ham en Datter, som blev kaldet Karen*) efter Moderen. I sit andet Ægteskab med Cathrine Elisabeth Kreyer blev han Fader til tre Sønner, af hvilke den ældste, Abraham Lehn den yngre, til hvis Grindring disse Blade ere samlede, fødtes d. 10de Mai 1701, Lorenz Lehn d. 2 Sept. 1703, og den yngste, Johan Lehn, den 4 Decbr. 1705.

tidlig mistede Børnene begge deres Forældre, i det Faderen allerede døde den 2den September 1709, og Moderen den 1ste Februar 1710, begge i Kiøbenhavn. Efter Forældrenes Død bleve disses store Eiendomme tagne under Bestyrelse af et dertil udnævnt Formynderskab. De mangfoldige Kjøbmandsvarer, især Vine, bleve efterhaanden bortsolgte ved flere Auctioner; og af de rede Penge, som indkom herfor, bleve omtrent 200,000 Rdlr. Cour. indsatte i den kongelige Kasse mod udstedte Obligationer, og med Løftet om Tilbagebetaling ved Krigens Tilendebringelse. Da derimod de mange Gaarde, Skibe og andre Eiendomme ikke uden Tab kunde affættes paa en for slige Salg saa ugunstig Tid, da Danmark nylig havde begyndt Krig med Sverrig: saa bleve de fremdeles bestyrede af Formynderne, indtil Sønnerne bleve myndige. Forældrenes efterladte Eiendomme vare saa betydelige, at enhver af de tre Sønner ved det endelige Skifte, der sluttedes den

*) Karen Lehn blev gift med Chr. Schupp, Kjøbmand og Directeur ved det ostindiske, guineiske og vestindiske Compagni, og disses Datter ægtede Hofapotheker Gottfried Becker.

6te Decbr. 1715, fik en Capital af 136,000 Rdlr. Courant, deels i rede Penge, deels i faste Eiendomme, og denne Sum blev, ved Lorenz Lehn's i samme Aar indtrufne Død, for de tvende Efterlevende forøget til 211,000 Rdlr. *).

Da Moderen i sin „sidste Villie“ havde bestemt, at alle Brødrene skulde opdrages tilsammen, for at ikke — som hun med moderlig Omhu føler til — den broderlige Kiærlighed mellem dem skulde tabes, naar de adskiltes i en saa ung Alder, og Tabet af deres Forældre endnu blive dem smerteligere: saa bleve de alle opdragne i deres Svogers, den omtalte Kiøbmand Schupp's Huus. Herfra blev Abr. Lehn, den 22de Dec. 1717, altsaa endnu ikke sytten Aar gammel, dimitteret til Universitetet i Kiøbenhavn af Mag. Philosophiæ, Peter Benzon Mylius, med et saa udmærket Testimonium af denne, at, om vi endog ville antage, at endeel af de Lovtaler, hvormed han ved denne Velsighed ledsages, maa tilskrives deels Tidssalderens noget lovtalende Natur, deels Læreren's naturlige Bestræbelse efter, paa det bedste at anbefale sin Discipel, saa

*) Af herhen hørende Papirer ere følgende endnu bevarede: a) Skifte-Forretnings-Protocollen efter sal. Fr. Abraham Lehn og Cath. Elisabeth Kreyer. 408 pag. in folio, meget zirlig indbunden i sort Læder med forgyldt Snit. Den indeholder, foruden en nøiagtig Fortegnelse og Taxation over de efterladte Capitaler, faste Eiendomme, Barer o. s. v., adskillige herhen hørende Documenter, blandt hvilke vi blot ville nævne Moderens „sidste Villie“, nedskreven Dagen førend hun døde, og siden confirmeret af Frederik d. 4de, hvori hun, med inderlig Omhu og sand Bekymring for sine forældreløse Børns fremtidige Skiebne, fremsætter sine Ønsker for deres tilkommende Stilling og Opdragelse. b) Skifteforretnings-Protocollen efter Lorenz Lehn, sluttet, ligesom den foregaaende, d. 6 Decbr. 1715. c) Formyndernes Regnskab for Abr. Lehn's Eiendomme fra Skiftets Slutning indtil Mai 1719, da han blev myndig. d) Abr. Lehn's Bemærkninger herved m. m., samt hans, saavelsom hans Curators, Abr. Kiøder's endelige Dvittering herfor.

synes vi dog ikke desto mindre at være fuldkommen berettigede til den Slutning, at vor Lehn i alle Henseender har hørt til de meget Begavedes Antal, ligesom vi heller ikke kunne misse de tydelige Spor, som det Hele bærer af Lærers store Interesse og Nærslighed for sin Discipel. Vi ville i Oversættelse meddele Slutningen af dette Vidnesbyrd, hvori Mag. Mylius, efter nogle almindelige Bemærkninger om Videnskabernes Betydning for Mennesket, omtaler Lehn's Personlighed paa følgende Maade:

„— Dog, jeg attraaer intet, uden hvad I selv — Universitetets Professorer — ønske: en Tilvært af Ederes lærde Republik, til hvilken jeg, for at bringe et klart Offer, sender denne Candidat, der begavet med de fortrinligste Anlæg ønsker at indskrives blandt de akademiske Borgeres Antal. Jeg overgiver til Eder en Yngling, Abraham Lehn, der, født af hæderlige Forældre, drives frem af en umættelig Begierlighed efter Videnskabernes Studium. Hans Fader, Abraham Lehn, var en agtværdig Mand af prøvet Redelighed og den driftigste Kiøbmand, der udstrakte sin Handel lige til Indien, og hans Moder Cathrine Elisabeth Kreyer, var en Prydelse for sit Kion. Han er født 1701, den 10de Mai, hvilken Maaned, paa Grund af den gienoplivede Natur, med Rette kaldes den skionneste i Maret, ligesom om Naturens Herre, stedse viis og retfærdig, havde villet, at denne Yngling med de skionneste Anlæg skulde fødes paa Marets skionneste Tid. Men, o grusomme Skiebne! Saa vist som det er bedre at opdrages vel, end at fødes vel, hvo beklager da ikke denne Ynglings Skiebne, der otte Aar gammel mistede sine Forældre, og derved tillige en omhyggelig Opdragelses Begierning, hvilken vi dog tilstaae for en Deel er erstattet ved Formynderes og Slægtninges fortrinlige Omhu og Bestræbelser, der, ledede af den sømme Kierlighed, til Myndlingen, ikke lode noget Middel uanvendt, hverved han kunde ledes i de fremme Forældres Fodspor. Hvad der havde været Guddemmens Hensigt med vor Lehn opnaaedes let. Han viste fra den tidligste Barndom en saadan Fromhed, Godhed og Lærvillighed, at han har fundet Faa, der vare ham lige, Ingen, der evergif

ham heri. Han er from uden Forstillelse, han udsøer Dyden uden Mangler, og foretrækker Kundskaber, som det høieste Gode for alle Skatte af Guld og Sølv, vel vidende, at den uvidende Rigmand af Cynikeren kaldes et Faar med gyliden Uld. Under fromme og ydmyge Bønner til Gud, saa ofte han blev sig den stedse vorende Tilbøielighed til Videnskaberne bevidst, besluttede han fast hos sig selv at ville leve og døe for Videnskaberne. Thi, emendstiondt hans Formyndere ansaae det for en hellig Pligt at vænne ham, baade som Dreng og Yngling, til Handelen,*) saa vilde han dog aldrig stille sig fra de Muser, der synes ligesom at være viede til ham, og saa ofte jeg paamindede ham om, at Musernes Tieneste fordrede Arbeide, og at Handelen skaffede dens Dyrkere baade mere Frihed og flere Penge, indvendte han med Alvor: „jo større Arbeid, jo større Glæde.“ For at I ikke skulle troe, at jeg af Yndest for den kiære Discipel træder Sandheden for nær, saa bevidner jeg høit og helligt, at vor Lehn er den, som han synes at være: en Yngling, der ved Fromhed og Sæders Reenhed, ved Lydighed mod Formyndere og Lærere, ved Venlighed mod alle, og ved den lykkeligste Evne saavel til at opfatte som til at bevare det Lærte, og endelig ved den saa ofte roste Tilbøielighed for Videnskaberne, drager alles Kiærlighed til sig, saa at jeg næsten ikke veed at nævne nogen god Gave, som Forsynet ikke har stienket ham. Jeg vil ikke anføre mere til hans Roes; det er nok, naar jeg siger, at vor Lehn i de to Aar, jeg har underviist ham, har opnaaet Alt, hvad der fordres af en brav Discipel. Medtager derfor denne Yngling, der er rig paa Dyder og Kundskaber,

*) Disse Ytringer havde Hensyn til følgende i Moderens „sidste Billie“ fremsatte Ønsker: „at disse mine kiære Sønner tilligemed deres Lærer og Pige maa komme i Huset hos en from og redelig Borger, hvor de, foruden at vænnes til Gudsfrygt og borgerlige Sæder, kunne have Leilighed til at see noget af Handel og Wandel og drage Fordeel deraf, da det saavel var deres salig Faders, som det er min Billie, at de skulle oplæres til Handelen; med mindre der hos en eller anden skulde vise sig overordentlige Anlæg, hvoraaf man kunde slutte, at Gud havde gjort ham fremfor mange stiftet til Studeringer; thi da maa man ikke modsætte sig Guds Billie.“

og som I vistnok ville finde meget rigere herpaa, naar han, under Eders Veiledning har giennevandret den begyndte Bane til Fædre-landets Vel."

Kiøbenhavn, den 22de Decbr. 1717.

Peter Benzon Mylius*),

Mag. Philosophiæ.

Den 30te Decbr. f. A. tog Abr. Lehn første Examen eller den saa kaldte Examen artium, og blev derefter indskrevet som academisk Borger**).

*) Maalet dette vel skrevne Testimonium vistnok i sig selv bærer det bedste Vidnesbyrd om sin Sandhed, kan dog maaskee Lærersens fremtidige Liv og Stilling i Staten bidrage til at give det end mere Vægt. Magister P. B. Mylius blev siden Cancelliesecretair, i Aaret 1724 Assessor i Hofretten og kort derpaa i Poesteret, og tilsidst i Aaret 1733 Landsdommer i Sjælland og Justitsraad. Han har ogsaa udgivet flere Skrifter, blandt andet: „Eort Adelsers Liv og Levnet“ (s. Worm's Lex. over lærde Mænd og Myerups Liter. Lex.) Da den her omtalte Abr. Lehn's Søn, Poul Abraham Lehn, i Aaret 1752 blev dimitteret af Mag. baccalaureus Jac. Graah, finde vi igjen vor Lehn omtalt paa en lige saa hæderlig Maade i det Sønne givne Testimonium; hvoraf vi ogsaa ville anføre nogle Ord: „Poul Abr. Lehn er fød den 9de Octbr. 1732 af agtværdige og ved deres Fædres Nænhed udmærkede Forældre. Faderen Abr. Lehn, Herre til Berrihgaard m. m., og Moderen, Sophie Amalie Edinger, havde med den største Omhyggelighed sørget for hans Opdragelse, og bestandig lagt Vind paa at indgyde ham Lyst til Videnskaberne. Thi Faderen, der selv er lærd, forstandig, from, retsindig og gavmild, har fra den tidligste Ungdom anbefalet ham Videnskabernes Studium som det bedste Slags Arbejde, og uafslædig stillet ham denne, som enhver anden god Egenkab for Die. Og Sønne, der ikke vanslægtede fra de bedste Forældre, ansaae det for en Samvittighedsag at stræbe efter Besiddelsen af Faderens Lærdom og andre Dyder, for ogsaa ved sit eget Exempel at kunne vise, til hvor stor Prydelse Videnskaberne kunne være, selv for den Adelige.“ — Det er denne Jac. Graah, der i Aaret 1751 udgav „Poetisk Lids-Hordriv o. s. v.“ i 2 Tomer. Blandt de forskellige latinske og danske Digte, denne Bog indeholder, findes flere til Personer af den Lehn'ske Familie.

**) Ifølge en meddeelt nøiagtig Udskrift af den ved det philosophiske

Efterat det i Lehn's Mindreaarighed nedsatte Formynderskab var ophævet i Mai 1719, og han var erklæret myndig under Curator, tiltraadte han i Juli Maaned 1720 den Rejse, der ved en saa ulykkelig Anledning har knyttet hans Navn i Historien til Tordenskiolds.

Det synes imidlertid høist rimeligt, at den Forbindelse mellem begges Rejser og Tordenskiolds ulykkelige Endeligt, som først er fremstillet af C. P. Rothe*), og siden den Tid er bleven almindelig troet, ikke i Virkeligheden har fundet Sted. Man ledes nemlig fra flere Sider til at antage, at der slet ingen Forbindelse har været imellem deres Rejser; endfælgelig en saadan, som Rothe antager, nemlig at Lehn var overdraget til Tordenskiolds Opsigt og Beskyttelse, og at denne paa Grund heraf indvilledes i den Duel, der blev Marsag til hans Død. Rejsen fra Kiøbenhavn til Hamborg skeete nemlig ikke samtidig: Lehn reiste fra Kiøbenhavn den 24de Julius 1720, og drog over Odense, Flensborg, Hamborg, hvorhen han ankom mod Slutningen af August, til Hannover, hvor vi allerede finde ham i Begyndelsen af October; imedens Tordenskiold først den 7de September reiste fra Kiøbenhavn over Augustenborg til Hamborg, hvortil han ankom i Slutningen af September, og forblev til den 9de November. Endskøndt allerede denne Tidsforskjellighed med Hensyn til Rejsens Begyndelse ikke lader formode nogen Forbindelse imellem dem, saa lod det sig dog tænke, at deres Adskillelse kunde være foranlediget ved tilfældig indtrufne Omstændigheder, der f. Ex. havde

Facultetis daværende Decanus førte Matricel: A. 1717 d. 30 Dec. post examen styli atque artium inter cives Regiæ Univers. Hafn. cooptatus est Abrahamus Lehnus, ex privata informatione.

*) I hans Skrift: Den danske Sø-Helt, Vice-Admiral Peter Tordenskiolds Levnet og Bedrifter ved C. P. Rothe. 2den Udgave. Bihorg 1772.

forhindret Tordenskiolds Afreise fra Kiøbenhavn, og at man derfor havde til Hensigt, paa Reisen igien at knytte den afbrudte Forbindelse; ja at dette maaskee allerede kunde være skeet i den Tid, da vi ikke længere med Visshed kunne bestemme Lehn's Opholdssted, nemlig i Slutningen af October og Begyndelsen af November 1720. Men heller ikke dette finde vi den mindste Grund til at antage. Thi saavel Maalet for den øvrige Deel af Reisen, som de enkelte Gienstande, der paa denne tiltrak sig begges Opmærksomhed, have vistnok været saa forskellige, at her overhovedet ikke synes at kunne være Tale om nogen forenet Reiseplan. Tordenskiolds Hensigt var det nemlig, at reise fra Hannover over Berlin og Dresden (paa hvilket Sted han vilde besøge sin tidligere Belgiorer, Grev Eövendahl), til England. Herhen var han indbudet af den engelske Gesandt, Lord Carteret, der kort forveien havde været i Kiøbenhavn, og herhen maatte Tordenskiolds store Nærighed til Søen og Søvidenskaben drage ham med al Kraft; ligesom ogsaa alle til Søvesenet henhørende Mærkværdigheder maatte være det, der fornemmelig tildrog sig hans Opmærksomhed, og blev Gienstand for hans Beskuelse. Ja Rothe beretter endog udtrykkelig, at det egentlig var Lord Carteret's Indbydelse til England, — hvilket Land vi saaledes i enhver Henseende kunne betragte som det rette Maal for hans Reise, — der først vakte Eysen hos Tordenskiold til at reise udenlands; ligesom ogsaa, at hans Reise i Tydskland, i det mindste paa den Tid, nærmest var foranlediget derved, at han vilde give Grev Carteret Tid til at komme tilbage til sit Hiem. Lehn's Reise gik derimod i en ganske anden Retning, og ligesaa forskellige vare de enkelte Gienstande, der paa denne tiltrak sig hans Opmærksomhed. Han reiste nemlig fra Hannover, over Dresden, Wien, Strassburg til Paris, hvorfra han over Holland vendte

tilbage til Danmark, og, næst efter med egne Øine at beskue Landenes og Folkenes Mærkværdigheder, gif hans Reises Hensigt — hvad vi see af de paa denne førte Regnskaber, som vi siden nøiere skulle omtale, — fornemmelig ud paa at indsamle Bøger, Malerier og andre Konstsager, hvoraf han idelig indkøbte og hjemsendte en betydelig Mængde.

Endnu mindre kan der være Tale om nogen saadan Forbindelse, som Rothe antager: at Tordenskiold skulde være den, til hvis Veleddning og Beskyttelse den unge Ehn var overdraget paa Reisen; en Formodning, hvortil Rothe rimeligvis er foranlediget ved Tordenskiolds Forhold med Hensyn til den ulykkelige Catastrophe, der endte hans Liv. Thi foruden de i det Foregaaende anførte Grunde: at Reisen fra Kiøbenhavn til Hannover ikke skete samtidig, og at begges Maal for den øvrige Deel af Reisen efter al Sandsynlighed var ligesaa forskelligt: saa synes det desuden ligesaa lidet at stemme med Vice-Admiral Tordenskiolds Charakter, som med hans Stand og Stilling i Staten, at han uden Nødvendighed skulde besværliggjøre en Reise, som han foretog alene for sin Fornøielses Skyld, og hvorefter han længtes med saamegen Utaalmødighed, med et nok saa ringe Opsyn af dette Slags; hvilket desuden for Tordenskiold, paa Grund af den udmærkede Modtagelse, som han overalt kunde vente sig og virkelig ogsaa sandt, maatte blive enten i høj Grad besværligt, eller intetsigende. — Paa den anden Side var, som vi have bemærket, det i Ehns Mindreaarighed nedsatte Formynderskab allerede hævet for et Aar siden, og Ehn var følgelig i en saadan borgerlig Stilling, at her ikke kunde være Tale om nogen, hverken af Familie eller Formyndere overdraget Opsigt, i dette Ord's almindelige Betydning; men i al Fald kun om en venkabelig Overeenskomst imellem Tordenskiold og Ehn selv. Men nu havde denne allerede en Fedsager paa sin Reise i

den forhen omtalte Mag. Wyltus, der, efterat han havde dimitteret Lehn til Universitetet, endnu efter dennes egen Anmodning forblev i flere Aar hos ham, og saaledes ogsaa ledsagede ham paa hele Reisen. Hvis Omstændighederne derfor havde været saaledes, at man kunde tænke sig Lehn sat under Nogens Opsigt paa hans Udenlandsreise, kunde det i al Fald ikke have været andre, end Wyltus, hvem dette vilde have været overdraget*).

Vi finde fremdeles ikke, at Tordensskiolds ulykkelige Endeligt har gjort nogen Forandring i Lehns Reise, og der gives i hans Regnskaber og øvrige Papirer ikke en eneste Omtale, der lader formode nogensteds Forbindelse imellem hans Reise og Tordensskiolds, hvis Navn ikke engang nogensteds findes nævnet, hvilket ellers upaatvivlelig vilde være sket. I Rothes eget Værk findes desuden, — hvad der i denne Henseende ikke er uvigtigt, — Fortællingen om Forbindelsen mellem deres Reiser, førend den ordrette Beretning om Tordensskiolds Død, der skyldes hans Kammertiener Kold, begynder; hvilken Beretning Rothe, bevæget ved de mange og forskiel-

*) Heller ikke dennes Forhold til Lehn, hverken hjemme eller paa Reisen, havde paa nogen Maade Charakteren af et Formynderskab eller noget Opsyn over Lehn, hvorom vi overbevises saavel af mange andre Grunde, som af et Sted i de omtalte Regnskaber, hvor vi finde følgende Udgiftspost under den 9de Januar (altsaa et halvt Aar inden Reisen tiltraadtes): „Et Ark stemplet Papir, herved Hr. Abr. Lehn har behaget at skrive den Donation, som han for rum Tid siden havde forskrevet mig (W. B. Wyltus) om, saafremt jeg istsund vilde blive med tilbørlig Omhu hos ham og hans affaires indtil videre.“ Arket kostede 20 Rd. — Ligesaa lidt afhængigt var Forholdet i enhver saadan Henseende til hans Curator, Abr. Kløcker. Vi eie endnu et Document af Lehn selv, hvori han, paa Grund af at han i flere Aar agter at reise udenlands, overdrager denne sin Curator Fuldmagt til indtil videre at besørge alle hans Forretninger: have Renter af Obligationer, Leie af Husene o. s. v., og tilstaaer ham herfor 800 Rd. aarlig.

lige Rygter, der vare i Omløb om denne Begivenhed og iblandt hvilke han ikke selv var istand til at udfinde det Sande, havde foranlediget Kold til at meddele. I bemeldte Beretning finde vi nemlig ikke blot hiin Forbindelse aldeles uberørt; men Lehn's og hans Reiseselskabs Tilværelse omtales ikke med et eneste Ord, hvilket vistnok ellers, paa Grund af den anskuelige og alle Biomstændigheder berørende Maade, hvorpaa Kold fortæller disse Begivenheder, næsten uundgaaelig havde maattet være Tilfældet.

Men, uden at antage nogen saadan Forbindelse mellem deres Reiser, kunne vi ikke desto mindre med Lethed forklare os, at Tordensfiold, der var en lidenskabelig Fiende af Svig og Lumskehed, kunde, ifølge sin heftige Charakter, enten blot paa Landsmandskabets Vegne eller paa Grund af tidligere Bekendtskab, blive bragt til paa en saadan Maade at føres ind i denne Sag. Vi finde nemlig ingen Grund til at betvivle det Factum selv, der, efter et Rygte eller Sagn, som paa den Tid, da Rothe skrev, maa have været i Omløb, skal have givet den første Anledning til hiin ulykkelige Begivenhed. Vi finde det ikke urimeligt, at Lehn, for hvem alle Naturens og Konstens Gienstande havde stor Interesse, kan have søgt at see en saadan Naturmærkværdighed, som en Slange med syv Hoveder*); og at han ved den Leilighed, paa en fra Staël's

*) Vi maae nemlig ikke tænke os Forevisningen heraf som et af de simple Bedragerier, der kun løkke den meget Lettroende. Endnu 15 Aar derefter forevises denne Slange i Hamborg, indtil i Aaret 1735 den berømte Naturforsker Linné kom til denne Stad og opdagede Bedrageriet, i det han saae, at man havde overtrukket Bælskestruber med Slangehud; en Opdagelse, der nødte ham til at forlade Hamborg for at undgaae den Mand's Hævn, der herved havde mistet Bærdien af sit Pant.

Side ærlig eller uærlig Maade, kan have tabt en Sum Penge, som vi dog ikke antage for særdeles betydelig, og meget under den af Rothe angivne Størrelse. Fortællingen om denne Begivenhed, forvansket ved Rygtet og, især hvad Summens Størrelse angaaer, i høi Grad overdrevet, kan vel endnu have været en almindelig Gienstand for Samtalen i Hamborg paa den Tid, da Tordenstfiold, som vi antage, omtrent en Maaned derefter kom til dette Sted; og den maa i høi Grad have valet hans Forbittrelse, især dersom et tidligere Bekendtskab har fundet Sted imellem ham og Lehn, og denne virkelig er bleven bedraget, hvilket sidste ikke er usandsynligt; thi den, der kan deeltage i Bedrageriet med at forvise en Slange, kan ogsaa være en Bedrager i Spil.

Ligesom vi saaledes, uden at antage nogen saa nær Forbindelse imellem de Reisende, som Rothe angiver, troe i Tordenstfiolds hele Charakter at finde tilstrækkelig Grund til at forudsætte, at der herved kan have rodfæstet sig hos ham et Had mod Bedrageren, som, naar det atter vakte sig til Live i dennes Nærværelse, maatte føre til heftige Udbrud: saaledes synes ogsaa Tordenstfiolds hele øvrige Forhold i Sagen ifkun at vidne om en fiernere Forbindelse med Abr. Lehn. Betragte vi nemlig noiere Tordenstfiolds hele Fremgangsmaade, som ikke var af det Slags, der fører til noget egentligt Maal, men kun vil straffe Sletheden uden at spørge, om den Forurettede derved gavnes: da ligner den ganske den tildeels Uvedkommendes Fremgangsmaade, der paa Retfærdighedens Vegne indigneres over en slet Handling, men ikke Formyndereis. Vi finde nemlig ikke, at Tordenstfiold har gjort nogenformhelt Foranstaltning for at hæve Bedrageriets Virkning, og redde Lehn ud af sin Forvikling; og det synes allene at være den ganske tilfældige Sammentræffen med Staël i et Selskab i Hannover, og den lige saa tilfældige

Vending, Samtalen her tog, paa Grund af de fra Byen forjagede Spillere, der atter vakte Tordenskiolds Tanke paa denne Sag og hans Brede derover, og som, i Forbindelse med de omtalte Egenskaber i Tordenskiolds Charakter, foranledigede, at Sagen tog en saa uheldig Vending.

At Rothe, paa hvis Autoritet den tidligere Fremstilling af Sagen allene har været grundet*), fremstiller Sagen paa en anden Maade, kan, uagtet han udgav sin Bog ikke meget længe efter, at Begivenheden var passeret, aldeles ikke her være noget afgjørende Beviis; thi Rothe er i de saa Efterretninger, han meddeler om Lehn's personlige Forhold, saa unoiagtig, at han aabenbar viser sig som den, der i denne Henseende var slet underrettet. Han kan derfor gierne, enten

*) De tidligere danske Stribenter, der fornemmelig have bidraget til at udbrede den almindelige Mening herom, nemlig Fr. Sneedorff, (i hans trykte Forelæsninger over Fædrelandets Historie) E. Munthe og P. A. Rosob (i deres almindelig brugte historiske Lærebøger), have ganske fulgt Rothe. I Hofmann's oprindelige paa fransk skrevne Udkast, til Tordenskiolds Levnet (*Memoires du Vice-Admiral Tordenskiold*. 1746) findes upaatvivlelig ikke den omtalte Forbindelse imellem hans og A. Lehn's Reiser berørt. I den danske Oversættelse af dette Udkast, der er lagt til Grund for Fremstillingen af hans Liv i »Historiske Efterretninger om velfortiente danske Adelsmænd« o. s. v. ved Tycho de Hofmann, III. p. 191—210, findes den i det mindste ikke omtalt i Texten; og under Samtalen med Staël siger Tordenskiold ifkun: at en af hans Venner er bleven straffelig optruffet af disse Spidsbuber. I en, rigtignok af Forfatteren selv, tidligere tilføjet Anmærkning til Texten i den danske Oversættelse findes derimod den almindelige Fortælling giengivet med saa Ord, rimeligviis ogsaa optaget efter Rothe, hvis Bog første Gang udkom 1747—50, altsaa efter det forhen nævnte franske Udkast, men førend Hofmann's Død (1754). I det svenske Værk: *Tessin och Tessiniana* (Stockholm 1819.) findes heller ikke omtalt, at det var nogen saadan Forbindelse mellem Tordenskiold og Lehn, som almindeligen antages, der foranledigede den ulykkelige Strid mellem Admiralen og Staël.

paa egen Haand, eller foranlediget ved feilagtige Rygter (hveraaf han selv siger, at der gives mange og meget forskiellige), have knyttet en Forbindelse mellem begges Forhold og Skiebne, der vel kunde synes rimelig, men i Virkeligheden ikke sandt Sted. Naar Rothe nemlig (2den Udgave Pag. 261) begynder Fortællingen herom med de Ord: „Hans tilforn omtalte Huusvert, den rige Abt. Ehn, havde udbedet sig hos Tordenskiold, at hans eneste Søn maatte følge ham paa hans Udenlandsreise, og at Vice-Admiralen vilde tage ham som et ungt Menneske under sin Opsigt,“ o. s. v.: da indeholdes i disse faa Ord i det mindste tvende aabenbare Urigtigheder, der overhovedet svække Rothes Paalidelighed med Hensyn til disse personlige Forhold; thi Faderen var, som vi have seet, allerede død for 11 Aar siden, og vor Ehn var heller ikke hans eneste Søn. Naar Rothe derimod taler om et tidligere Bekendtskab mellem Tordenskiold og Ehn, foranlediget ved den Gaard, Tordenskiold havde leiet til Beboelse, da indeholder dette Sagn i det mindste intet Usandsynligt; thi blandt de betydelige Glendomme, som den ældre Abt. Ehn efterlod sine Sønner, vare ogsaa 10—12 Gaarde, som i Sønnernes Mindreaarighed bleve udleiede, og blandt disse vare flere paa Christianshavn. I en af disse Gaarde (No. 55 i Strandgaden), som tilfaldt Johan Ehn, har man ogsaa ved at nedrive Panelet i et Værelse fundet Tegninger af Skibe, der menes at være forfærdigede af Tordenskiold, som skal have beboet dette Værelse.

Til større Visshed om Udskilligt i denne Sag, og navnlig om Størrelsen af den Sum, som Ehn skal have tabt i Hamborg, og som angives meget forskielligt, (af Rothe til 25,000 Rdlr., foruden det Guld og Sølv, han havde hos sig; i Tessin och Tessiniana til 350 Ducater) vilde man være kommen, dersom vi ikke blandt de meget nøiagtige Regnskaber,

som deels Ehn selv, deels den omtalte Mag. Wylus forte over hans Udgifter, og som vi med enkelte Afbrydelser gie fra Mai 1718 til hans Død, netop savnede de specielle Regnskaber for Reisen, med Undtagelse af det Afsnit, der indbefatter de 3 Maaneder Jan.—Marts 1721, og gaaer fra Opholdet i Dresden til Ankomsten til Strassborg. Skiondt saaledes Tabet af de specielle Regnskaber for Opholdet i Hamborg ikke gjør det mueligt nøagtigen at bestemme den tabte Sums Størrelse: saa kunne vi dog af hans Curator Abr. Klöckers Regnskab over de paa Reisen tilsendte og forbrugte Penge slutte, at der i intet Tilfælde kan være Tale om nogen Sum af den Størrelse, som Rothe angiver. Efter dette almindelige Regnskab have samtlige Udgifter paa hele Reisen ifkun beløbet sig til 12—13,000 Rdlr., hvilken Hovedsum for de 14 Maaneder, Reisen varede, sammenholdt med en Udgiftssum af 2200 Rdlr. for de ovennævnte 3 Maaneder, da vi besidde de specielle Regnskaber, ikke lader formode nogen saadan extraordinair Udgift paa den øvrige Deel af Reisen. Desuden, havde Ehn tabt en saa stor Sum, at han ikke kunde betale den med de Penge, han for Dieblisset havde hos sig og kunde undvære, men var bleven nødt til at give en saa stor Forfrivning, havde vi upaatvivlelig fundet mange Spor til dens Afbetaling i de sildigere Regnskaber. Et andet Beviis for denne vor Paastand troe vi at kunne hente fra Ehns egen Personlighed; thi den strenge, handelsmæssige Orden i Pengesager, hvori Ehn var opdraget, og som bragte ham til, fra den tidligste Ungdom at optegne og giøre sig Rede for enhver Udgift, synes ikke at kunne forenes med en til den Grad letfindig og uregelmæssig Livendelse af store Pengesummer, som den almindelige Fortælling angiver.

Efterat Ehn, som vi have bemærket, den 24de Julius 1720 var afreist fra Kiøbenhavn, i Selskab med den omtalte

P. V. Mylius og ledsaget af en Tiener, og i Slutningen af August havde været i Hamborg, fortsatte han Reisen over Hannover til Dresden og Wien, hvorfra han tog over Presburg til Raab i Ungarn, og derfra tilbage til Wien. Fra denne Stad reiste han over Regensburg, Nürnberg, Augsburg, Stuttgart og Strasburg til Paris, og herfra vendte han over Holland tilbage til Kiøbenhavn, hvortil han igien ankom den 30te September 1721. Af de paa Reisen førte Regnskaber, saavidt de endnu eksistere, see vi, at han stedse besaae ethvert Steds Mærkværdigheder, og gjorde anseelige Indkøb af Bøger, Malerier, og forskjellige Konsts og Naturgjenstande, hvorved han berigede de betydelige Samlinger af disse Gjenstande, som vi siden skulle omtale.

Vi have seet, at Vehn ingen Tilboielighed følte for Handelen; det synes heller ikke, at hans fortsatte Studier have været af den Art, at han har tænkt paa at bruge dem som Middel til nogen bestemt Næringsvei; og han søgte derfor, efter sin Tilbagekomst til Danmark, ved sine store Rigdomme at forskaffe sig en Stilling, der, ved Siden af en betydelig og interessant Virksomhed, gav ham den ønskeligste Vælgelighed til at dyrke de Videnskaber, som han tidlig havde elsket. — I Maret 1725 lod Kong Frederik den 4de, efter en i Forveien trykt Fortegnelse og Indbydelse, ved offentlig Auction opbyde Herregaarden **Høibygaard** med tilhørende Bøndergods, tilligemed fem andre Herregaarde i Volland. Det paa Høibygaard giorte Bud blev ikke antaget; men den 3die April s. A. købte Vehn, der endnu ikke havde faaet udbetalt de Penge, som i hans Mindreaarighed vare indsatte i den Kongelige Kasse, for 75,327 danske Kroner denne Eiendom af Kongen, der, foruden Hovedgaarden med 166 Tdr. frit Hartkorn Alger og Eng og 3 Tdr. Skovskyd, indbefattede af ufrit Hartkorn 1019 Tdr. Alger og Eng og 5 Tdr. Skov- og Mølle-skuld,

tilligemed 153 Huse, der betalte i aarlig Afgift 296 Rdr. samt Kirketiender af Ringsbølle, Sædinge, Ølstrup og Torslunde Sogne, beregnet til 31 Tdr. Hartkorn. Bøndergodset var adspredt i følgende 18 Byer: 20 Gaarde laae i Errindlev, 13 i Sielstøfte, 4 i Skovby, 4 i Taarpe, 4 i Taagerup, 2 i Hyldestøfte, 3 i Biernesse, 9 i Afsenbølle, 21 i Torslunde, 11 i Hørreby, 5 i Ringsbølle, 18 i Sædinge, 1 i lille Sædinge, 5 i Rebhelunde, og noget øde Jord i Nørre og Tøfte, (hvilke Byer alle ligge paa den sydlige Kant af Volland); fremdeles 20 Gaarde i Birnæs og 12 i Soesmarke, beliggende paa den nordøstlige Kant af samme D. Skiftet er udstedt den 20de August 1726.

Det følgende Aar (Skiftet er udstedt den 11. Decbr. 1726) købte Lehn Godserne **Fuglsang** og **Prierstov** af Kammerherre Christian Carl v. Gabel, Befalingsmand over Ribes Stift, til hvem Kongen kort forveien havde solgt disse Eiendomme, der indbefattede 99 Tdr. frit og 812 Tdr. ufrit Hartkorn Ager og Eng, og 8 Tdr. Skov- og Møllestyld, tilligemed 93 Huse, der betalte i aarlig Afgift 216 Rbd., 65 Tdr. Hartkorn Kongetiender og 90 Tdr. Hartkorn Kirketiender. Bøndergodset laae i følgende 7 Byer: Thoreby, Sundby, Maibølle, Sielm, Flintinge, Virket og Nagelskæ. Endelig købte han d. 11 Decbr. 1729 til disse Besiddelser Hovedgaarden **Berriggaard**, som eledes af Charlotte Sophie Harstall, Enke efter efter Over-Krigs-Secretair Joh. Christopher Rörby, i hvis Families Ole denne Gaard i længere Tid havde været. Hovedgaarden Berriggaard selv var ansat til 37 Tdr. Hartkorn, men tilligemed den nedlagte Bramstøftegaard, Fauerstedgaarden, og det Bøndergods fra Luderup, Kilerup og Taars, der ifølge Resolution af 12 April 1697 var lagt ind under Hovedgaarden, til 66 Tdr. frit Hartkorn Ager og Eng og 2 Tdr. Hartkorn Skovstyld. Bøn-

dergodsjet, der bestod af 18 Gaarde i Taars, 4 i Kilerup, 21 i Rorbet, 3 i Luderup, 5 i Kalso, 1 i Maibølle, 1 i Sielm, 1 i Reersøe og 3 i Vanget, var ansat til 314 Tdr. Hartkorn Alger og Eng, og 1 Td. Hartkorn Skovskyd. Desuden fulgte med Eiendommen Kongetienden for Taars, Maibølle, Virnæs og Kettinge Sogne, i alt 120 Tdr. Hartkorn; og Kirketienden af Taars og Virnæs, i Alt 56 Tdr. Hartkorn; Kiøbesummen var 37000 Rdr. Courant, og Skødet blev udstædt d. 25 Jun. 1736. Lehn's samlede Eiendomme indbefattede saaledes 4 Herregaaarde med 331 Tdr. Hartkorn, og 2145 Tdr. ufrøit Hartkorn, adspredt i 34 Bønderbyer, foruden en Deel Eiender og betydelige Skovstrækninger. Skøndt Lehn jævnlig drog om paa og verelviis opslug sin Bopæl paa de forskellige Gaarde, og ofte desuden havde sit Vinterophold i Kiøbenhavn, hvor han endnu eiede flere Gaarde, saa blev dog fra nu af Verriksgaard, beliggende $\frac{1}{2}$ Mil Nord for Særløbing, hans egentlige Siem og stadige Opholdssted.

Af Verriksgaards gamle Bygninger er kun den egentlige Hovedbygning tilbage, da en Bindingsværks Sidebygning til denne, tilligemed de gamle Ladebygninger, bleve nedrevne i Slutningen af forrige Aarhundrede. Den endnu eksisterende Hovedbygning, der uden tvivl i det Væsentlige befinder sig i den Tilstand, hvori den er opført, bestaaer kun af een Floi, der er $66\frac{1}{2}$ Al. lang, $16\frac{1}{2}$ Al. bred (udvendigt Maal), og 13 til 14 Al. høi fra Jorden til Tagfæget; den har 2 Etager foruden Kielder, med et Taarn paa den sydlige Side, der tiener til Opgang; Taarnet, der er 6 kantet, holder 6—7 Al. i Gennemsnit, og er $20\frac{1}{2}$ Al. høit fra Jorden til der, hvor den kobberdækkede Kuppel begynder, er forsynet med de i ældre Bygninger almindelige Snegletrappegange af massive Egeblokke, hvor Trappegangens Midtpille dannes af Trinnenens smalleste Ende. Af Kielderne, der strække sig under den største Deel af Bygningen, have uden tvivl slet ingen været hvælvede, men

alle, hvad endnu er Tilfældet med de største Kieldere, have været forsynede med flere Rækker af Ggebukke for at støtte Huset; de Hvalvinger, der nu findes i nogle Kieldere, maaſkee med Undtagelse af de, der nu findes i en smal Kielder, hvortil Nedgangen er fra Taarnet, bære Spor af at være tilbyggede for ikke ret længe siden; rimeligviis have ogsaa alle Kielderne i deres oprindelige Skikkelse kun faaet Uysning igiennem enkelte Plabninger imellem Husets Grundstene. (Murene ere ved Uysaabningerne i Kielderen $1\frac{1}{2}$ til $1\frac{3}{4}$ Al. tykke; i anden Etage derimod kun een Alen (nemlig Pillerne imellem Vinduerne) og $\frac{1}{2}$ Al. under disse). Bygningen har, saavidt vides, ingensinde været ganske omgivet med Grave, skiondt disse endnu mod Slutningen af det forrige Aarhundrede havde en betydelig større Udstrækning, end de for Diebliffet have. Paa en over Indgangen i Taarnet indmuret Sandsteen staaer: Jacob Hvittfeldt og Lisebet Frit anno 1586 tilligemed deres Baaben.

Paa Gaarden glemmes endnu henved 150 gamle Pergaments- og Papiirs-Documenter vedkommende Godsets Historie, hvoraf det ældste er fra 1502, tilligemed 5 gamle Afsladsbreve, givne til Vedste for Thornæs (nu Taarø) Kirke af Stiftets Biskop, eller af samtlige danske og andre Biskopper, Maren 1362, 1417, 1431, 1477 og 1502; samt et Brev, udstedt 1380 af Sognepræsten Peder Andersen til Nestens hoi (Nestelsø) i Siælland, hvorved han bevidner, at en vis Anders Ingvarsen paa sit Yderste har skienket alt sit Jordegods i Volland til Thornæs Kirke*).

Som Gier af saa betydelige Jordegodser blev Abr. Lehn d. 27 Julii 1731 nobiliteret**) tilligemed hans

*) Nogle af disse Afsladsbreve nævnes, men tildeels med urigtige Aars-
tal i P. Rhodes Samlinger til de danske Pers, Laalands og Falskers
Historie I. p. 563—4.

**) J. „Lexicon over adelige Familier, udg. af det Kongl. danske geneal.
og heraldiske Selskab 1 Bd.“ beskrives det Lehnste Baaben saaledes:

ynge Broder Johan Lehn, der havde købt Hvidkilde og Lindskov i Fyen, og som siden (1749), ved Giftermaal med Edle Margaretha Løvenhielm, født 30 April 1708, og Gifte efter Jørgen Ernst v. Hoben, tillige blev Gier af Nielstrup i Fyen*).

„Skjoldet ulige tredelt, øverste og mindste Fjeldt rødt, deri en Guldfrone, nederste og største Fjeldt Sølv, deri en blaa Pæl, belagt med et Slet, forlænget Sølvfod. Paa Skjolden to hvide Beselhorn.“ Johan Lehns Linie udbøde med Stamfaderen. Abraham Lehns Søn, P. A. Lehn, fik, da han den 29de Novbr. 1780 opkøbtes i den danske Friherreskand, til det Fædrene-Baaben endnn en Skjold, hvor paa tre Guld-Standarter, hver med en sort slagt Ornehals, samt to Billedmænd med Røller til Skjoldholdere (l. c. p. 321).

- *) Ifølge et gienfaldigt Testamente, oprettet d. 12 April 1725, imellem Jørgen Ernst v. Hoben til Nielstrup og Edle Margrethe v. Løvenhielm skulde, da de ingen Børn havde, den længstlevende besidde alle deres fælles Eiendomme indtil sin Død, efter hvilken de skulde deles mellem begge Arvinger. Giftede den Efterlevende sig derimod igjen, da kom denne i fuldkommen Besiddelse af Alt, imod at udbetale 300 Rbd. Cour. til den først Afdødes Arvinger. Da v. Hoben døde 1747, blev hans Røne saaledes Gierinde af Nielstrup, imod at udbetale den ovenfor nævnte Sum til Lieutenant Philip Conrad v. Hoben. Ifølge et ligeledes gienfaldigt Testamente af 16 August 1749 (oprettet før Ægteskabet) mellem Johan Lehn til Hvidkilde og Lindskov og Edle Margrethe v. Løvenhielm til Nielstrup, bestemtes, at alle de faste Eiendomme skulde i ethvert Tilfælde forblive samlede i den Lehnske Familie; døde hun først uden Børn, forpligtede Lehn sig ifkun til at udbetale den Sum 12000 Rdr. Cour. til hendes Arvinger som Æquivalent for det, som hun havde medbragt til det fælles Bo; døde han derimod først, og der ingen Børn vare (hvilket blev Tilfældet) skulde hun foruden de 12000 Rdr., endnu aarlig have 2000 Rdr. (eller, hvis hun igjen giftede sig, 1000 Rdr.), fri Bolig paa Nielstrup tilligemed flere Emolumenter, som Brænde, Vildt, m. m., hvilke dog siden forandrede til et Tilæg af 200 Rdr., da hun flyttede til Odense, hvor hun døde d. 19 Juli 1767. — Johan Lehn havde i Aarene 1725—27 købt Hvidkilde og Lindskov, og ved Testamente af 25 Juli 1758 indsatte han sin Brodersøn, Poul Abraham Lehn til sin Universalarving.

Efterat Lehn saaledes var kommen i Besiddelse af de ovenfor nævnte Eiendomme, bleve disse, der alle bestyrede af ham selv, den vigtigste Eiendomsstand for hans Virksomhed, og hvor umiddelbar og betydelig Deel han tog heri, vise hans talrige efterladte Breve, Dagbøger, Regnskaber, Indlæg i flere Retsfager m. m., alle skrevne med hans egen Haand. Flere Hundrede af hine Lehn's Breve ere endnu i Behold. Men de ere næsten alle, for det meste under hans Vinter-Ophold i Kiøbenhavn, skrevne til hans forskellige Forvaltere, og de angaae derfor næsten udelukkende blot Enkeltheder ved hans Gaardes og Godsers Bestyrelse; hvorfor disse Breve, medens de vel fra denne Side lære os at kende og agte hans Virksomhed, i andre Henseender give os saa faa Udslag til hans Charakteristik. Et Par Brudstykker af disse kunne dog maaſkee passende meddeles her, for med hans egne Ord at give Prøve paa den Interesſe og Noiagtighed, hvormed han omfattede enhver af Agerdyrkningens og Godsbestyrelsens Grene, og vi vælge dertil nogle Steder, der maaſkee tillige kunne have nogen historisk-agronomisk Interesſe*). I et Brev af 7de Junius 1755 skriver han fra Kiøbenhavn til sin Forvalter:

„At Kløver-Græs er saact paa urigtig Maade, kan jeg see af Forholdet i Journalen. Have de nu saact Græs som Byg, og brav harvet det dybt ned, saa haaber jeg, at man faaer aldrig mere deraf

*) I en Recension i Maanedsskr. for Litt. XIX. S. 236 anſættes Rodklovernes tidligste Dyrtælle her i Landet til 1760. („Allerede 1760 dyrkedes Rodkloveren i Jyen.“) At Lehn har dyrket den endnu tidligere i Holland, fremtysker af hans ovenfor anførte Breve; og at han har dyrket Kløver (men uvist om den hvide eller røde) meer end 10 Aar før den Tid, kan sees af følgende Udringer i et af hans Breve, dat. 3 Mai 1749: „Kalsvehaugen ved Berriggaard skal i Aar besaaes med Byg; blandt dette kan saaes Kløverfrø, naar der fra de forhen ordnede Steder noget bliver tilovers.“

at see; og have de saaet det ovenpaa Hævningen (som det burde skeet, dog først efterat Bygget var saaet, og saa harvet et Par Gange over), saa venter jeg, at Solen brænder det op, saa jeg dog ingen Nytte faaer deraf; thi derfor skal det saaes ovenpaa Byg eller Havre, for at skaffe det Skygge. Det har ikke feilet, at jeg har sagt Hesse det, og han veed desuden, hvorledes det nu allerede tvende Gange er bleven saaet ved Berrihgaard; men formodest den indtrufne Sygdom er han undskyldt."

Og i et andet Brev af 17de April 1756 skriver han om den samme Gienstand.

"Kan Klover-Træs saaes, saa skal det allene være af det røde Slags; det hvide kan ikke betale sig, naar det skal slaaes, som det skal i de Aaringer, da Marken, det kommer udi, er i Bang. Det koster vist 10 g . Pd., og efter Gens Sigende slude der saaes 8 Pd. paa hver Skieppe Udsæd, og saaledes 64 Pd. paa en Tønde, som vil giøre 6 Rdlr. 4 Mk., hvilket blev for dyrt. Saameget har jeg dog lært af det, som blev saaet ved Berrihgaard, og det, som forhen er saaet ved Høybygaard, hvilket var tyndt saaet, at det skal saaes tykt, om det skal blive høit; og i Hsiden bestaaer Avantagen; thi om det end spredder sig ud til Siderne, naar det er tyndt saaet, som andre Træer, der staaer langt fra hinanden, saa kan det dog ikke blive saa tienligt til at slaaes, som det tætte, og, jo længere der er mellem hver Bust, jo før og mere tager det ordinaire Græs Overhaand, og fordriver Klover-Græsset; thi jeg har remarqueret, at Kloveren ikke spredder sig anderledes, end som Busten paa en Pedersillierod vører op igien, naar den afstærres, og, naar Roden, der i Førstningen er saa tyk, som en liden Finger, tager af og bliver til mange smaae Rødder, som andet Græs, saa bliver Kloveren kort og ringe, indtil den endelig gaar reent bort. Nu vil jeg vel troe, at de, som have givet mig den første Beregning, have regnet for meget; imidlertid er min egen Erfarenhed vis, at det nemlig skal være tykt saaet. Men den rette Proportion veed jeg ikke. Derfor kan jeg ikke determinere nogen vis Vægt i Henseende til hvad Byg der skal saaes imellem. Der kan derfor findes for 10 Rdlr., hvilket da faaer række saa langt, som det kan, og saaes paa 2 eller 3 Slags Maader, samt tilveies og opskrives, paa det man kan komme efter den rette Proportion. At Kloveren

ellers først saaes et Par Dage efter Byggen ovenpaa denne, og ifflun med en Træharve reengang ages over, det veed I vel, og, dersom end Harvingen ikke kom dertil, mener jeg dog, det kunde være lige meget.

Eders velvillige A. Lehn."

Endnu kan vel følgende Uddrag af et Brev fra Kiøbenhavn (af 22 Nov. 1755, til Monfr. Søren Holst, Høybygaard) tiene til Prove, saavel paa den Maade, hvorpaa han overhovedet corresponderede med sine Godsforvaltere; som paa den Forstandighed og Nøiagtighed, hvormed han varetog enhver Sag, hvori han antog, at en Forpligtelse paahvilede ham eller en Rettighed tilkom ham, som Godseier og Statsborger; ligesom ogsaa paa den temmelig karakteristiske Skrivemaade, der findes selv i disse hans simple Forretningsbreve, og ikke er uden Præg af den studerede Mands Dannelse. Talen er i dette Brev om en umyndig Vondesøn fra Lehn's Gods, hvis Bærgemaal Byfogeden i Rødby af en eller anden Grund vilde fravende ham:

"Hvad Stervboen i Rødby angaaer, da er der intet ved at gjøre, før Skiftet er sluttet; om det da fortienet at indstævnes, vil man først af dets Slutning see. Imidlertid faaer man lade sig nøie med reservationer; og endssiondt det maatte behage Byfogden at afvise Eder ved Skiftesamlingen, og sætte en anden Bærg for Bærnet, skal I deraf ikke lade Eder strække; mens ligesom I derpaa reserverer al lovlig Tiltale til Byfogden, saa skal i ogsaa paastaae i Protocollen: alt Gods, Løsøre og Boets Indehave og Formue sat paa Auction. Det er venteligt, at Byfogden ikke admitterer Eder til Protocols, naar han sætter en anden Bærg, og det er ikke venteligt, at I af de Tilstedeværende faaer nogen til at vidne om, hvad der passerer. Mens seer Eder for, at Byfogden ikke spiller Eder den Finte, og faaer Skiftet holdet og til Ende, inden I kommer, eller luffer Døren til for Eder, saa længe. I sidste Tilfælde kan I vel gjøre nogen Allarm ved Buldren, Slaaen og Ringen paa Dørren eller Porten, ja paa alle Indgangene; dog at I see Eder for, at de ikke skal kunne gjøre en Boldsag deraf, og i begge Tilfælde kan da

de, I bringer med Eder, være Vidne om det passerende. Imod den Snak: at Drengen endnu ikke er Borne, repliceres simplement: At der nu ingen Borne der mere er til, i hvor gamle de vare; mens derfor var Husbonden ikke befriet for at drage Omsorg for alle den- nem, som vare paa hans Gods, allermest de smaa og umyndige. Derfor, endstisndt denne Dreng endnu ikke havde opfyldt sit 9de Aars Alder, saa var det dog Lehn's Pligt at sørge for hans Bedste; og skulde der komme siden nogen uformodentlig Hændelse, at Drengen med Rette kunde komme fra Godset, var Lehn alle Tider vissere Mand at gjøre hannem Rigtighed for hvad han havde arvet, end enten Hr. Byfoged Selv, eller hvem han maatte ville sætte til Bærge. Lehn var derfor resolveret at antage sig Drengens Ret, til han ved Høieste Ret blev fradømt at besatte sig dermed; thi da kunde han først være uden Ansvar for den Umyndige, naar han kom til Pavalder; mens ingenlunde var han det, om han led sig nse med Hr. Byfoged Sier- steds levstridige Dmgang. Naar nu alle Indvendinger ikke kan gielde, saa faaer I vel at vige af, efterat foresaaende er protocolleret, hvis I ellers kan faa det, saavel hvad reservationerne angaaer, som Paastanden om Actionen, og Svaret paa Borne-drettigheden; dog skal I først forlange Skiftebrevet bestrevet, for at indstævne det til Underkiendelse. — — Det er mig ellers fornødent at vide, saavel hvorledes Drengen er beslagt til den Afdøde, som hvor mange Med- arvinger de ere og hvormed deres Slægtsskab bevises. Sender mig derfor en accurat genealogisk Tabelle derover, som begynder ved den Afdødes Forældre, eller hviere op om fornøden gøres, og forkla- rer mig derhos: hvem Drengens Forældre haver været, hvor de have boet og død, hvad de have næret sig af, item hos hvem Drengen er, og hvor nær de ere hannem beslagtede, eller af hvad Aarsag de have taget sig af ham. *).

Upaatvivlelig indeholde den store Mængde af Lehn's endnu bevarede Breve mange for vort Landvæsens og Landbosforfat- ningens Historie ikke uvigtige eller uinteressante Træk og Bidrag.

*) Af et senere Brev fra Abr. Lehn (13 Dec 1755) sees det, at han af det ham tilsendte Slægtregister har erfaret, „at Drengen der skal „arve Sal. Rasmus Pedersen i Rødbj, er en Søn af den afdøde „Gaardmand Lars Nielsen i Sæbdinge; at Faderen lever endnu, og „saaledes maatte være sin Søns fødte Bærge.“ m. m.

En nøiere Skildring af hans Virksomhed som Godsseier vilde imidlertid blive til en paa dette Sted for vidtløftig Skildring af Enkeltheder, som i en biographisk Skizze ei vilde faae almindelig Interesse. — Naar vi nemlig, uagtet vi næsten daglig kunne følge Ehn i hans Beskæftigelse som Landmand og Jorbdrot, overalt ikkun gienfinde den høist forstandige, virksomme og vel-tænkende Mand, men ikke finde Spor af saadanne omfattende Grundforbedringer ved Jordegodserne, som de, der udmærke Sønnen, Poul Abraham's Virketid: da kan dette ikke forundre os. Faderens Virksomhed indtraf nemlig paa en Tid (1725—57), da man i det mindste ikke her i Landet, fandt udbredt Kundskab om og Sands for de store Forbedringer i Landvæsenet, hvis Periode her først indtraf i det forrige Aarhundredes sidste Halvdeel, og derved gav dette Tidsrum en saa stor Betydning for Danmark. At det imidlertid for en stor Deel var Faderens forstandige Kiøb, saavelsom hans kloge og oeconomiske Bestyrelse, — en Virksomhed, der her blev af saa meget større Betydning, som Godsernes Tilstand paa den Tid, da Ehn kjøbte dem, upaatvivlelig var meget slet — der gjorde det mueligt for Sønnen at foretage saa store og kostbare Forbedringer: er udenfor al Tvivl; ligesom det ogsaa er meget sandsynligt, at Faderen desuden paa en mere directe Maade har forberedet flere af dennes Foretagender. Ligesom vi overalt finde, at en klog og utrættelig Virksomhed har udmærket Ehn's Liv, saaledes synes ogsaa Retsindighed, Gæmildhed og en streng Alvor at have været Hovedtræk i hans Character, ligesom han tillige i høj Grad besad de Tidens religiøse Sindelag. Hvad navnlig hans, saavelsom hans Kones, Godglørehed angaaer, da finde vi ogsaa hos den omtrent samtidige Beskriver af Volland, Præsten Rhode i Uttersløv*), der blandt

*) Samlinger til de danske Pers, Naalands og Fæstets Historie. Af P. Rhode. 1 Bind. Kbh. 1776. S. 572.

Hollands Godeiere fortrinligen ophøier denne Fader og Søn, et Vidnesbyrd herom: „Mod Fattige — ere Rhodes Ord — vare de de ømmeste Givere; og det siges til hans evige Berømmelse, at saa gierne han hørte de Fattiges Klager, saa vis var man paa hans Bøfter; de vare som en tingløst Obligation.“

Alt Lehn, havde givet den tilfældige, skøndt fjerne, Anledning til Tordenskiolds Død, siges ikke at have været uden Indflydelse paa hans fremtidige Liv; og en Tilboielighed til Melancholie, hvorefter ogsaa et Portrait, der blev malet paa Reisen kort efter hiin ulykkelige Begivenhed synes at vidne*), skal være om ikke foranlediget, saa dog næret og forøget ved denne. Endnu findes der paa Verrigsgaard et, forresten hverken mørkt eller uhyggeligt, Bærelse i Taarnet, hvorpaa Abr. Lehn, efter et Sagn i Familien, skal have indsluttet sig med sin Melancholie. Skøndt dette almindelige Sagn om „den melancholiske Lehn“ endnu ikke er gaaet igiennem saa mange Generationer, at man tør antage, at intet uden en blot Feiltagelse kunde ligge til Grund herfor: saa kunne vi dog ikke uden megen Vanskelighed forene et saadant Sagn, i det mindste i den Skikkelse, hvori det er os overleveret, med vor øvrige, paa langt sikkere Grunde støttede, Kundskab om hans Person. I al Fald synes de hyppige Reiser, han foretog til sine forskellige Gaarde, hans jævnlige Winterophold i Kiøbenhavn, hans talrige Breve, der ikke indeholde det mindste Spor af nogen saadan Sindstemning**), og fremfor alt hans uafbrudt virksomme Liv (hvilket ikke pleier at ledsages af nogen saadan

*) Et andet Portrait fra den sildigere Alder bærer derimod aldeles intet Spor deraf.

**) Endnu fra den 11te, 14de, 15de og 16de Julius 1757, altsaa indtil 14 Dage før hans Død, ere vi hans med egen Haand skrevne Breve, der i ingen Henseende ere forskellige fra de tidligere.

Siælsstilstand, men at være det bedste Vidnesbyrd derimod), tilstræffelig at kunne godtgjøre, at her ingenlunde kan være Tale om noget uafbrudt Ophold eller stadig Indeslutten, for at hengive sig i mørke Tankers Bold; men at man i ethvert Tilfælde kun kan antage, at han maaſkee til enkelte Tider traf sig tilbage til et ſaadant aſliggende Taarnværelſe, naar mueligviis et Anſtod af en periodiſk Melancholie indſandt ſig hos ham. Men vi ere unægteligen, efter de mange aldeles ſikre Beviſer, vi have ihænde til at domme om hans Virken og Character, langt tilbøieligere til at antage, at ikke nogen Sindsbeſtaffenhed af den ovennævnte Natur, hvortil hans hele øvrige Liv ſtaaer i den fuldkomneſte Modſætning, og hvormed Taarnkammerets hele Character heller ikke ſynes at have harmoneret, men meget mere den Omſtændighed, at dette Værelſe med den viddeſte og ſmukkeſte Udsigt forenede den beſte Overſigt over Gaard og Mark og den ſtorſte Ro til Arbejde, har bragt ham til undertiden at vælge det til ſit Opholdsſted. Ligeledes finde vi det heller ikke urimeligt, at en meer end almindelig Alvor i hans Character (hvilken den omtalte ulykkelige Begivenhed vel maa have gjort ſit Indtryk paa, men ſom den uden tvivl ikke har kunnet forſtyrre) i Forbindelſe med hans, iſær i den Stil- ling, ſieldne Arbeidsomhed, og den maaſkee noget ſæregne Maade, hvorpaa han paa ſit Taarnkammer ſøgte at tilfreds- ſtille den, kan have foranlediget et, baade med Henſyn til ſin Oprindelſe og Beſtaffenhed, dog altid ubeſtemt Sagn af den omtalte Natur.

Den 25 Junii 1727 havde Abr. Lehn ægtet Sophie Amalie Edinger (født 21 Marts 1700), en Datter af Riibmand Wilhelm Johansen Edinger og Elſe Margrethe Wigand*), af hvilket Ægteſkab kun een Søn og

*) Familien Wigand ſkal, ligesom Lehnerne og Edingerne, være kommen

een Datter overlevede Lehn; efterat han ved Døden havde mistet sin ældste Søn, Johan Wilhelm (f. 16 Septbr. 1728 og død 7 Febr. 1729) og tvende Døttre, Ingeborg Dorothea (f. 30 Jan. 1734, død 7 Jan. 1751) og Sophie Almalie (f. 4 Junius 1737 og d. 20 Febr. 1754).

Hvor stor endog Lehn's Interesse for sin Virksomhed som Jorddrot og Landmand har været, saa glemte han dog derover aldrig de Videnskaber, som tidligen vare blevne ham kære. Vi overbevises herom, ikke blot ved hans bestandig forøgede videnskabelige Samlinger, der steg til en for en Privatmand betydelig Størrelse; men flere af hans endnu bevarede egenhændige Optegnelser vidne ogsaa om, at han med Omhyggelighed benyttede, hvad han med store Bekostninger havde samlet. Tidlig fandt Lehn sin Glæde i at begynde saadanne Samlinger. Allerede i hans 16—17de Aar finde vi i de meget nøiagtige Regnskaber, som daglig førtes, ikke ubetydelige Udgifter for Væger, Mynter, Glas og Spiritus til Bevaring af Dyr, og flere Naturgiensstande. Paa hans Udenlandsreise, hvor vi, som

fra Tydsland. En vis Wigand Michelbecker, Søn af en Raadmand i Marburg, og født 17 Jan. 1636, skal først som Fadsbinderhvend være kommen i Lære hos Johan Lehn, og siden hos Evinger, indtil han 1662 nedsatte sig selv som Vinhandler i Kiøbenhavn, hvor han skal have opbygget Wigandsgaden eller en stor Deel af samme. Han giftede sig 1662 med Anna Ludewig, Datter af den Kongl. Geheime-Kammersecretair Ludewig, og havde med hende 17 Børn, hvoraf de 8 døde meget tidligt. Af de øvrige kaldte nogle sig Michelbecker, andre Wigand; blandt disse var Else Margrete Wigand, der 1686 ægtede Riibmand W. J. Evinger, og fødte ham 21 Børn, hvoraf 13 døde spæde. Naar den samme haandstrevne Efterretning, meddeelt 1788 af den bekendte Klokker Giesing i Røedkilde, tilføier, at Johan Lehn (den ældre) ægtede (altsaa 2den Gang) Anne Ludewig's Søster, Dorothea og havde med hende en eneste Søn, Abraham Lehn den ældre, da er idet mindste dette, som adskilligt andet i de samme Efterretninger, urigtigt, hvilket ogsaa gjør de øvrige Meddelelser fra samme Aaand tvivlsomme.

bemærket, i de derhen hørende Regnskaber idelig finde omtalt lignende Indkøb og en hyppig Hiemsenden af saadanne Sager, foiede han en betydelig Tilvæxt til disse omfattende Samlinger, som han, især hvad Bibliotheket angik, bestandig vedblev at forøge og fuldstændiggjøre til sin Død*).

Blandt disse Samlinger er Vogsamlingen den betydeligste; den findes endnu i aldeles ubestøvet Tilstand, og bestaaer af 4—5000 Bind af trykte Bøger, især af theologisk og historisk Indhold, foruden henved 60 Manuscripter*). Af

*) Abr. Lehn's Udgifter fra 10 Mai 1718 omtrent til Rejsens Begyndelse i Julius 1720 have udgjort den meget betydelige Sum af 15,867 Rdl.; af disse er sædvanlig mellem 100 og 200 Rdl., undertiden endog over 200 Rdl. maanedlig anvendt til Indkøb af Bøger, Mynter o. s. v.; og den øvrige Deel er for første Delen udgivet til hans endnu talrige Informationer, og til hans og hans Lærers Ophold først hos hans Morbroder Justitsraad Kreyer, og siden hos hans Curator N. Klöcker. Af de 2284 Rdl., der ifølge de omtalte Regnskaber ere udgivne paa Rejsen i de 3 Maanedre Januar—Marts 1721, er ogsaa Alt, hvad der ikke er medgaaet til de nødvendige Reise-Omkostninger, anvendt til at besee de forskellige Steders Mærkværdigheder og til sige Indkøb. (Saaledes er under et 10—12 Dages Ophold i Nürnberg indkøbt især Bøger for omtrent 230 Rdl.). Hans tidligere Regnskaber vidne om den samme Bestræbelse efter at forøge især Bibliotheket, og endnu i et Brev af 15 Juli 1757, altsaa frevet saa Dage før hans sidste Sygdom, giver han Ordre til at indkøbe nogle Bøger paa en Auction.

**) Som de vigtigste af disse kunne nævnes; tre Pergaments-Codices af *Ciceronis Epp. ad Herennium*; *Sallustius* og *Valerius Maximus*; et Haandskrift af *Vulgata*, i Folio, og to i Octav; hvoraf det ene ikke allene udmærker sig ved Skriftens Jærlighed, men ogsaa ved de med smukke Tegninger forsynede Initialer, som i Bibler af saa liden Format ikke ere almindelige; et fuldstændigt Pergaments-Haandskrift af *Nicol. de Lyra's* Forklaring over Bibelen, 9 Bind i Folio, hvert paa 6—700 Pag. med enkelte Miniatur-Malerier til Oplysning af bibelske Gienstande; et latinsk *Breviarium* paa Pergament, omtr. 300 Pag. i Quart, med 18 Miniaturer, og med Rand-Prædiker af Løvart, Fugle, Blomster, m. m.; et latinsk *Breviarium* i Octav,

de øvrige Samlinger ere de naturhistoriske uden tvivl de, der have lidt meest og hvoraf ikkun saadanne Levninger ere tilbage, som Tidens Ødelæggelse enten slet ikke eller kun vanskeligen har kunnet faae Bugt med. En Deel Forsteninger, nogle Conchylier, adskillige udstoppede Dyr og tørrede Fiske med flere saadanne Ting, er det Gnefte, som er levnet af denne Samling, der engang maa have været langt større. Af Mynthesamlingen, hvortil vi især i den tidligere Alder i Regnskaberne finde henlagt de betydeligste Summer, er formodentlig alt Guld og Sølv i Tidens Løb forvandlet til Penge, og der findes heraf endnu kun en Deel Bronze-Medailler. Meget betydeligere er derimod endnu Samlingen af Malerier, Robberstykker og Raderinger af berømte Mestere, skiondt naturligvis ogsaa meget heraf er gaaet tabt. Iblandt de endnu tilbageblevne findes originale Oliemalerier af Carl v. Mandern, van der Meulen, Momper, Böhme, Cham, Carlo Cotti, Albani, v. Schalken, Robertus Savary, Ottomar v. Elliger, van der Aelt, Gelton, van Goyen, Verghem og flere ubekendte, især hollandske og nederlandske Mestere; og denne

252 Pag. med 17 Miniaturer; *Gregorii Papæ Liber pastoralis*, 250 Pag. 8vo paa Pergament; *Matos Phædon*, oversat paa Fransk af Abbeden Jean de Luxembourg, for Monseigneur le Duc d'Orléans, R. Franz den Førstes tredje Søn, Charles, d. 1545, paa Pergament omtrent 100 Pag. Quarto; *Macer de virtutibus herbarum*, Pergamentscodex, 64 Pag. Folio, har til Slutning Årstallet 1168; *Franc. Petrarchæ viror. illustrium brevis compendium*, med en Fortsættelse indtil 1385, og *Joh. Boccacius de mulieribus claris*; et smukt Pergaments-Haandskrift, 175 Pag. 4to; en gammel Fabelbog paa Tydsk, omtrent 400 Sider i Folio." [Den indeholder en tydsk Overs. fra det 15de Aarh. af de saakaldte Vilpai's eller Bidpai's Fabler, og maaskee andre. I Texten ere hist og her Træsnit fra en noget tidligere Tid indfistrede.] To Haandskrifter af Ab. Tragiger's hamburgske Krønike, det ene indtil Enden af A. 1557, det andet fortsat til 1693; et Haandskrift af Jacob Könighofers Krønike, fortsat fra Slutningen af det 15de Aarh. indtil Midten af det 16de m. fl. a.

Samling, i Forbindelse med de omtalte Kobberstykker og Raderinger, blandt hvilke vi blot ville nævne en betydelig Mængde Rembrandter, hører efter Kyndiges Dom til de værdifuldere private Samlinger af ældre Malerier her i Landet, og vidner ved sin Rigdom og sit Udvalg om Samlerens Smag og Interesse for Konstens Værker^{*)}. For disse Samlinger nærede han ogsaa en særegen Forkærlighed, og han havde derfor bestemt, at de udeelte skulde gaae i Arv til hans Søn og forblive paa Berrigsgaard, hvor de tildeels endnu, forsaavidt Tiden har staaet dem, findes og bevares.

Den 31te Julius 1757 døde Abraham Lehn paa Berrigsgaard af en smitsom Sygdom, som herskede der paa Gaarden, og han begravedes i Maibølle Kirke; hans Enke flyttede til Kiøbenhavn, og døde der d. 28 Jan. 1768. Ved hans Død arvede Datteren, Cathrine Margarete, der var født d. 18 Jan. 1731, og d. 9 Novbr. 1759 giftede sig med Kammerjunker, siden Geheimeraad og Stiftamtmand Georg Chr. v. Wallmoden (født 6 Junius 1730, og død 23 Octbr. 1793), Godserne Fuglsang og Prierflov, der i Stiftet vurderedes til 60,000 Rbd. Cour., og paa hvilke der hvilede en Gæld af omtrent 30,000 Rbd. Cour. — Sonnen, Poul Abraham Lehn, der var født d. 9 Oct. 1732, fik Godserne Høibygaard og Berrigsgaard, og overtog paa disse Eiendomme, der vurderedes til 140,000 Rbd. Cour., en Gæld af 80,000 Rbd.; ved Farbroderens, Johan Lehns Død i Aaret 1760, blev han tillige Eier af Hvidkilde, Vindflov og Nielstrup i Fyen. Da Durebygaards Gods i Aaret 1775 stillede til Auction af Gen.-Lieutenant Grev Hold's Arvinger, købte Lehn dette, der ikke blot laae op til, men for en Deel var spredt mellem Berrigsgaard Gods, for 39,000 Rbd. Denne Eiendom indbefattede, foruden Hø-

*) Nogle af disse Malerier, hvoraf over 50 nyligen ere blevne restaurerede i Kiøbenhavn, have været ophængte i Konstforeningens Locale, og nævnes i Konstbladet No. 12 for 1836.

vedgaarden Durebygaard, der var ansat til 37 Tdr. Hartkorn Alger og Eng og 8 Tdr. Hartkorn Skov og Møllestyld, 12 Gaarde og 26 Huse i Dureby, 17 Gaarde og 14 Huse i Kallø og 3 øde Gaarde i Rørbej, idet Hele ansat til 219 Tdr. ufrit Hartkorn Alger og Eng, og 5 Tdr. Hartkorn Skov og Møllestyld; ligeledes købte Lehn 1784 Lungholm Gods, der laa midt i Høibygaards Gods, af Grev Reventlov til Christiansø. Han giftede sig den 22 Mai 1761 med Erica Christina Cicignon (d. 18 Sept. 1792), blev siden Conferentsraad, Kammerherre, og d. 29 Novbr. 1780 tillige Baron. Sønnen levede som Faderen, ganske for sine vidtløstige Godser Beskyrelse, og ved en, allerede i Aaret 1771 i Laaland, og 1773 i Fyen begyndt, hensigtsmæssig Udflytning og Udslytning af Bønderbyerne, i Forbindelse med Indførelsen af et i flere Henseender forbedret Algerbrug, ved Opførelsen af de fortrinligste Bygninger overalt paa sine Eiendomme, ved Anlæggelse af de første gode Veie i Holland, og ved forskellige andre Foranstaltninger til Algerdyrkningens og Industriens Opkomst paa sine Godser (saasom ved Anlæggelsen af et, endnu bestaaende, Teglbærneri, af et meget betydeligt Spinderi, og en Fabrik for uldne og linnede Tøier, begge dengang de eneste i sit Slægt i Holland, o. s. v.), viste han sig ikke blot som en af sin Tids indsigtfuldeste Godsere; men tillige som en Mand, der, ligesom han selv var forud for sin Tid, ogsaa udstrakte sin Virken langt ud over dennes Grændser, til Velsignelse og Exempel for de kommende Slægter. Han døde d. 21 Octbr. 1804, og hans store Eiendomme — hvorefter han oprettede 2 Baronier, Lehn i Fyen (d. 7 Febr. 1781) og Guldborgland (d. 17 Sept. 1784) i Holland, og et Stamhuus, der siden efter (d. 13 Marts 1819) ligeledes oprettedes til et Baronie, under Navn af Sønderkarle — fik hans tre Døttre i Arv, i hvis Efterkommeres Besiddelse de endnu findes.
